

ואתחז תרגום

עיונים בתרגום אונקלוס

גיליון מס' 96

מיכאל שלום הלוי דינר

פרשת צבים וילך

הם גלויים וידועים כדבר שנאמר הנסתרות לה' אלוקינו והגלות וכו', זהו כפירוש התרגום שהקב"ה יודע על החטאים שהחוטא בעצמו אינו יודע עליהם, כן ראיתי בספר מרפא לשון.

פ"ל פ"ב. **ושבת עד ה' אלקיך.** ת"א ותתוב 'לדחלתא' דה' דהיינו ליראתו. וכן לקמן (פסוק י') כי תשוב 'אל ה' אלקיך' תרגם אונקלוס ארי תתוב 'לדחלתא דה' אלקך' דהיינו תשוב לפני ה'. ומבואר דאיירי בתשובה מיראה. אולם **רבינו יונה בשערי תשובה** (שער א' אות א') כתב שהפסוק ושבית עד ה' הולך על תשובה מאהבה.

פל"א פ"ח. **וה' הוא ההלך לפניך הוא יהיה עמך.** ת"א וה' הוא מדבר קדמך מימריה יהי בסעדך. משנת **הרמב"ם** (במורה נבוכים פרק א אות כז) שדרכו של התרגום להרחיק ההגשמה. וצ"ע שכאן בפסוק תירגם מימריה יהי בסעדך ואילו בתחילת הפסוק לא הוסיף כן. וביותר שלעיל פסוק ו' עה"פ הוא ההלך עמך תירגם מימריה מדבר קדמך, וא"כ מדוע כאן וה' הוא ההולך לפניך לא הוסיף כן. וכן צ"ע

פכ"ט פכ"ח. **הנסתרת לה' אלקינו.** רש"י פי' שהעבירות שאדם עובר בסתר הם לה' אלוקינו שהוא יפרע ממנו. אולם אונקלוס תירגם דמטמן קדם ה' אלקנא, וביאר **הרמב"ן** שר"ל שהעבירות שעושים בסתר אף כשהחוטא אינו יודע שחטא, הקב"ה בוחן כליות מבחין שזה חטא. ודייק כן הרמב"ן מדלא תירגם דמטמן ל-ה' דאז היה מתפרש כרש"י. ועוד הוסיף הרמב"ן לבאר שלהתרגום הנסתרות לה' אלוקינו ר"ל שהנסתרות אינם בכלל הברית המוזכר למעלה שלא יאבה ה' סלוח לו, כי עבירות אלו כיון שהם נסתרות לחוטא אין עליהם את הברית הנ"ל.

ונראה להוסיף עוד שהתרגום לשיטתו (פסוק יז) שגם על שוגג יש את הברית הנ"ל, ולכן שייך לומר שבנסתרות דוקא אין את הברית הנ"ל כיון שגם החוטא אינו יודע מהחטא, אבל שוגג שהחוטא יודע מזה גם בזה לא יאבה ה' סלוח לו והבדילו ה' לרעה.

מה שאומרים ביו"כ 'את הגלויים לנו כבר אמרנום לפניך ואת שאינם גלויים לנו לפניך

שלעיל פסוק ג' כתוב ה' אלוֹקִיךָ הוא עובר לפניך ותירגם הוא עובר קדמך ולא הוסיף 'מימריה'. וקושיא זו הקשה הרמב"ן (בראשית פמ"ו פ"א) והסיק שמה שהוסיף אונקלוס בכל מקום 'מימריה' הוא סוד הידוע למשכילים. אמנם נראה ליישב את הרמב"ם שיש חילוק בין יהיה 'עמך' לעובר 'לפניך' שעל 'עמך' תירגם 'מימריה' כי אחרת זה נשמע הגשמה, ועל עובר 'לפניך' לא הוסיף כן. ולרמב"ן חילוק זה הוא ע"פ סוד הידוע למשכילים.

פל"א פ"י. **מקץ שבע שנים במעד שנת השמיטה בחג הסוכות.** המילה 'במועד' לא כ"כ מובנת. בספר הכתב והקבלה הביא שברש"י ותוס' (סוטה מא.) מבואר שהיינו יו"ט, ולפי"ז הפסוק חוזר על עצמו ומוסיף שהמועד הוא חג הסוכות ושבע שנים היינו שנת השמיטה. אולם אונקלוס תירגם בזמן שתא שמיטתא, ולפי"ד כוונת הפסוק בזמן סוף שבע שנים שהוא השמיטה.

פל"א פ"א. **תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם.** ת"א קדם כל ישראל

ותשמיענו. צ"ת מדוע לא תירגם כלשון הפסוק 'באזניהו'. ויש לומר שבא ללמדנו שלא תאמר שמספיק שכולם נמצאים שם וקורא את התורה במעמד כולם כלשון הפסוק 'נגד כל ישראל', אלא צריך להשמיע באזני כולם, והגם שבאו כל ישראל רבבות אנשים נשים וטף צריך שכולם ישמעו.

עוד י"ל (וכעי"ז כתב הנפש הגר) ע"פ מה דאיתא **בגמ'** (חגיגה ג.) א"ר תנחום חרש באזנו אחת פטור מן הראיה שנאמר באזניהם, ובתוס' (שם ד"ה חרש) הביא **שבירושלמי** שם כתוב שזה תלוי במחלוקת ר' יוסי ורבנן שם האם באזניהם היינו של כ"א ואחד כלומר שצריך שיהיה לו ב' אזניים או באזניהם של כולם ואף חרש באוזן אחת חייב בהקהל. וי"ל שהתרגום רצה לאפוקי מהדיוקים הנ"ל שאין כוונת התורה לומר שצריך ב' אזניים אלא כוונת התורה שישמעו ואף באוזן אחת חייב, ובר' יוסי בירושלמי.

